

Наукові перспективи
Видавнича група

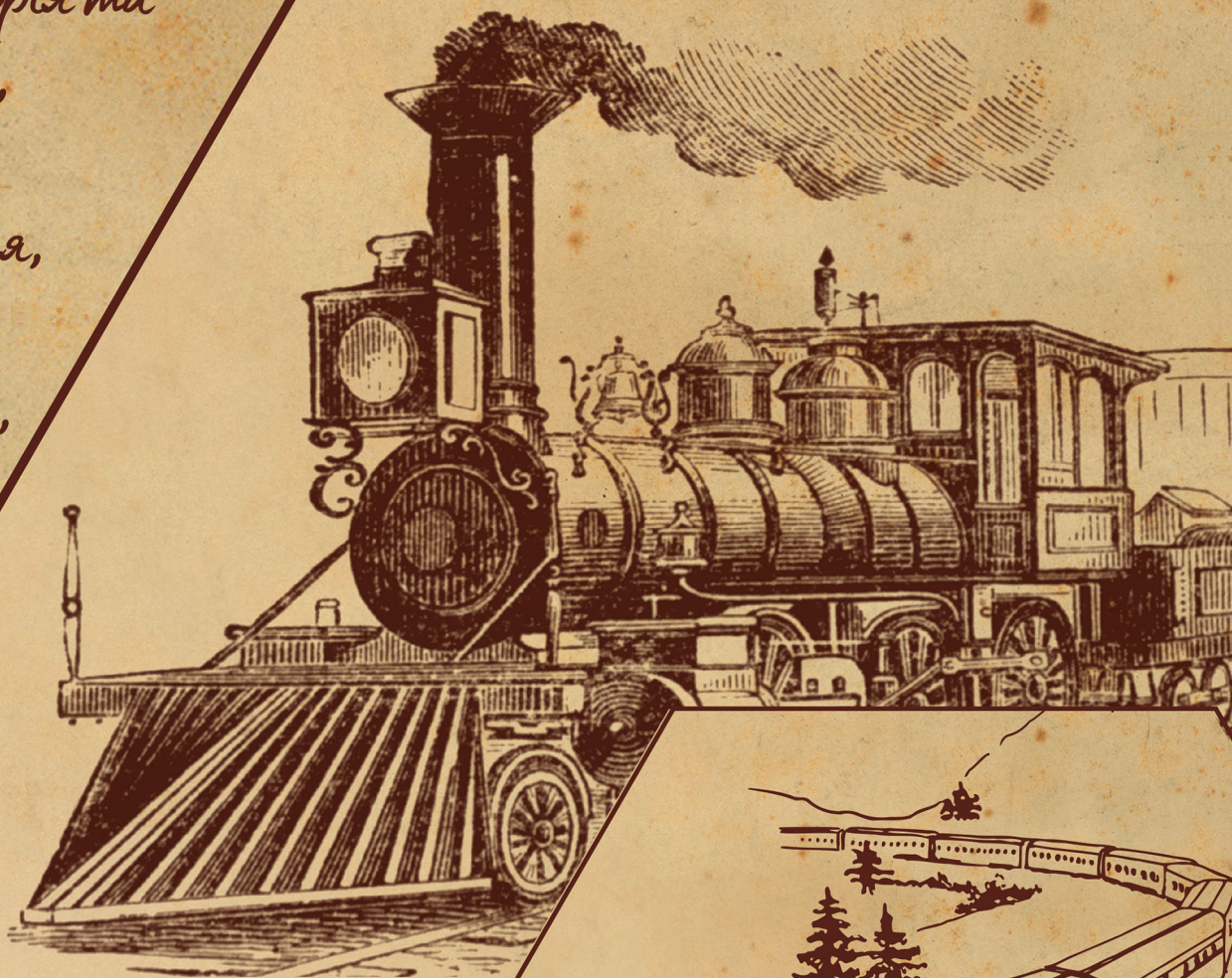

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ У СУЧАСНІЙ
НАУЦІ

№4(22)

2024

*Серія: історія та
археологія,
державне
управління,
економіка,
педагогіка,
техніка,
право*

*Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління
Асоціація науковців України
Науковий парк Національного Авіаційного Університету*

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

«Актуальні питання у сучасній науці»

*(Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка»,
Серія «Державне управління», Серія «Техніка»,
Серія «Історія та археологія»)*

Випуск № 4(22) 2024

Київ – 2024

*Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration
Association of Scientists of Ukraine
Scientific Park of the National Aviation University*

within the work of the Publishing Group "Scientific Perspectives"

«Current issues in modern science»

*("Pedagogy" Series, "Law" Series, Economy Series,
"Public Administration" Series, "Technology" Series,
"History and Archeology" Series)*

Issue № 4(22) 2024

Kyiv – 2024

«Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»)»: журнал. 2024. № 4(22) 2024. С. 1311.

Свідоцтво про державну реєстрацію Серія Серія КВ № 25116-15056Р.

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022 № 894 журналу присвоєні категорії "Б" із з права (спеціальність - 081 Право), економіки (спеціальність - 076 Підприємництво та торгівля), педагогіки (спеціальність - 014 Середня освіта) та державного управління (спеціальність - 281 Публічне управління та адміністрування).

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2023 № 185 журналу присвоєно категорію "Б" із історії та археології (спеціальність - 032 Історія та археологія)

Рекомендовано до друку Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління (Рішення від 11.04.2024, № 6/4-24).

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук Азербайджану (Баку, Азербайджан), Міждержавної гільдії інженерів консультантів, громадської організації «Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання».

Журнал публікує оригінальні дослідницькі та оглядові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів державного управління, права, економіки, історії, педагогіки, техніки для їх інтеграції у європейський, світовий науковий простір. Цільова аудиторія: науковці, працівники вищих навчальних закладів та наукових інституцій, здобувачі вищої освіти, а також фахівці тематики журналу.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Scopus (IS), міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.

Головний редактор: Даций Олександр Іванович - доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

- Балаасава (Дорошенко) Катерина Вікторівна - кандидат технічних наук, доцент кафедри авіаційних двигунів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Бельська Тетяна Валентинівна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри менеджменту Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості (Київ, Україна)
- Будник Вікторія Анатоліївна - кандидат економічних наук, професор, професор кафедри бізнес-логістики та транспортних технологій Державного університету інфраструктури та технологій (Київ, Україна)
- Гбур Зоряна Володимирівна - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна)
- Герасименко Юлія Сергіївна - доктор економічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України (Біла Церква, Україна)
- Дегтяр Олег Андрійович — доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова (Харків, Україна)
- Закієв Іслам Муса-Огли - старший науковий співробітник кафедри підтримання льотної придатності авіаційної техніки Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Заячківська Оксана Василівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Іванченко Євгенія Вікторівна — кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

- Ігнатович Сергій Ромуальдович - доктор технічних наук, професор, завідуючий кафедрою конструкції літальних апаратів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Ільїна Анастасія Олександрівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління і адміністрування Національного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)
- Ісайкіна Олена Дмитрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії та документознавства Національного авіаційного університету, член Спілки краєзнавців України (Київ, Україна)
- Кавиліна Ганна Костянтинівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
- Кардаш Оксана Любомірівна — кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматичної, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
- Карусевич Михайло Віталійович - доктор технічних наук, професор, професор кафедри конструкції літальних апаратів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Катеринчук Іван Степанович - доктор технічних наук, професор кафедри телекомунікаційних та інформаційних систем Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)
- Кінзерявий Василь Миколайович — кандидат технічних наук, доцент кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Коваленко Валентин Васильович - доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник сектору авторського права та суміжних прав лабораторії авторського права та інформаційних технологій Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України (Київ, Україна)
- Ковтун Владислав Юрійович — кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Комнатний Сергій Олександрович - докторант кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
- Корченко Анна Олександрівна — доцент кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Корченко Олександр Григорович — доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Котельницький Назар Анатолійович - кандидат історичних наук, доцент кафедри права Чернігівського інституту інформації, бізнесу та права Міжнародного науково - технічного університету імені академіка Юрія Бугая, член - кореспондент Центру українських досліджень Інституту Європи РАН (Чернігів, Україна)
- Коштар Уляна Петрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Кошова Світлана Петрівна — кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри управління охорони здоров'я Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шурика (Київ, Україна)
- Кравчук Володимир Миколайович — доктор юридичних наук, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Кризіна Наталя Павлівна – доктор наук державного управління, професор, Заслужений лікар України, директор Навчально-Наукового медичного інституту Київського міжнародного університету (Київ Україна)
- Куриш Наталя Костянтинівна – кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-навчальної роботи, Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області (Чернівці, Україна)
- Марушева Олександра Анатолівна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університет Новітніх Технологій (Київ, Україна)
- Маслак Тетяна Петрівна - кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри конструкції літальних апаратів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Матяш Ольга Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)
- Миргород-Карпова Валерія Валеріївна - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
- Михайленко Любов Федорівна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)
- Михальчук Роман Юрійович - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії Рівненського державного гуманітарного університету (Рівне, Україна)
- Мізюк Вікторія Анатолівна – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Ізмаїл, Україна)
- Мірошніченко Валентина Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)
- Михальський Томаш — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
- Ніколасв Микола Ілліч - доктор історичних наук, професор кафедри історії на методик її навчання Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Одеса, Україна)
- Новак-Каляєва Лариса Миколаївна — доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президенті України (Львів, Україна)

- Огієнко Альона Володимирівна - доктор економічних наук, доцент кафедри організації авіаційних робіт та послуг Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Оніщенко Наталя Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, академік НАПрН України, завідувач відділу теорії держави і права Інституту держави і права ім. В.М.Корецького НАН України (Київ, Україна)
- Орлова Наталя Сергіївна — доктор наук з державного управління, професор кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (Харків, Україна)
- Павлов Костянтин Володимирович — доктор економічних наук, професор, професор кафедри аналітичної економіки та природокористування Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (Київ, Україна)
- Павлова Олена Миколаївна - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва та маркетингу Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Палічук Юрій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри медицини катастроф та військової медицини Буковинського державного медичного університету (Чернівці, Україна)
- Присяжнюк Олексій Миколайович - кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та методології науки ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
- Робак Ігор Юрійович - доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук Харківського національного медичного університету (Харків, Україна)
- Руденко Юлія Анатоліївна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики дошкільної освіти ДЗ "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені к.д.ушинського (Одеса, Україна)
- Сидоренко Вікторія Миколаївна — асистент кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Сирник Ярослав - доцент кафедри етнології та культурної антропології Вроцлавського університету (Вроцлав, Польща)
- Січкаренко Галина Геннадіївна - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри документознавства та інформаційної діяльності Державного університету телекомунікацій (Київ, Україна)
- Сопілко Ірина Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Відмінник освіти України, Заслужений юрист України, декан юридичного факультету Національного Авіаційного Університету (Київ, Україна)
- Терещенко Юрій Матвійович — доктор технічних наук, професор, лауреат Державної премії в області науки і техніки України, Заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри авіаційних двигунів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Титко Анна Василівна — кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
- Толочко Світлана Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України (Київ, Україна)
- Хитровська Юлія Валентинівна - доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
- Хохлячова Юлія Євгенівна — кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Чумак Оксана Володимирівна - доктор економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», (Київ, Україна)
- Шандра Наталя Андріївна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, Україна)
- Шеремет Інеса Володимирівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри медикобіологічних та валеологічних основ охорони життя і здоров'я Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (Київ, Україна)
- Шологон Лілія Іванівна - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ, Україна)
- Якимчук Олег Феодосійович - керівник групи білінгу Відділу бізнес-систем Департаменту інформаційних технологій ПРАТ «Рівнеобленерго» (Рівне, Україна)
- Якушенко Олександр Сергійович — кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри авіаційних двигунів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Економіка»

Busarieva T.G. <i>SPECIFIC DEVELOPMENT OF THE US STOCK MARKET</i>	18
Dzhoha O.V., Blahopoluchna A.H. <i>PROBLEMS OF CREATING SAFE WORKING CONDITIONS DURING WAR</i>	26
Gruzd M.V. <i>DIRECTIONS OF MODERNIZATION OF THE INFORMATION AND TECHNICAL SUPPORT OF THE TREASURY SYSTEM</i>	39
Hurnyak I.L., Kuzenko N.V. <i>UKRAINE REBIRTH ECONOMIC SCENARIOS</i>	55
Livenko A.I., Dobryden O.V. <i>EDUCATION AND KNOWLEDGE IN THE CONTEXT OF THE KNOWLEDGE ECONOMY</i>	75
Бондаренко Н.В., Пономаренко О.В., Голобойченко Б.А., Клименко В.О., Демчук В.М. <i>СТРАХУВАННЯ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ</i>	88
Віннічук Т.С., Круть М.В. <i>БАЗА ДАНИХ ІННОВАЦІЙ З УДОСКОНАЛЕННЯ ХІМІЧНОГО ЗАХИСТУ РОСЛИН</i>	101
Грибик І.І., Просович О.П., Чучман І.-Б.А. <i>БАНКІВСЬКИЙ СЕКТОР В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ: ВИКЛИКИ ДЛЯ БЕЗПЕКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ</i>	109
Дзвоник Р.Я. <i>ТИПИ МЕНТОРИНГОВОЇ ПІДТРИМКИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ</i>	119
Левіщенко О.С., Левіщенко Д.К. <i>ГЕНЕЗИС ТЕОРІЇ ТА СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА</i>	133

Ловкайтес В.С. <i>СУТНІСТЬ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЯК НОВОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ</i>	147
Мангушев Д.В., Гризо Д.А. <i>РЕЗУЛЬТАТИ МАРКЕТИНГОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИВАБЛИВОСТІ БЕЗРЕЦЕПТУРНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ СПОЖИВАЧІВ</i>	161
Онушканич Я.В., Ханик Т.Я., Сидорчук Д.С. <i>УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ В СИСТЕМІ РОЗВИТКУ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ</i>	175
Парасюк О.В. <i>ХАРАКТЕРИСТИКИ РОЗВИТКУ Е-КОМЕРЦІЇ У СФЕРІ РИТЕЙЛУ</i>	183
Партин Г.О., Литвиненко Ю.І. <i>ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ ЗА УМОВ ВІЙНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ</i>	193
Раупов Р.Б. <i>РОЗВИТОК БІЗНЕС-КОМУНІКАЦІЙ НА ЗАСАДАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БІЗНЕС-ПАРТНЕРСТВА НА ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ</i>	207
Савіцький А.В. <i>ІНФОРМАТИЗАЦІЯ МИТНОЇ ПРАКТИКИ СУБ'ЄКТІВ ЗЕД ТА РОЗВИТОК ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА УМОВ ІНТЕГРАЦІЇ</i>	218
Сурков К.Ю., Філюкова І.Ю., Книшук А.В., Сорокун С.В. <i>АНІМАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ МАРКЕТИНГОВОЇ КАМПАНІЇ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯ ІТ ТЕХНОЛОГІЙ</i>	231
Федик М.В. <i>ВИМУШЕНА МІГРАЦІЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ВПЛИВ НА КОНКУРЕНТО-СПРОМОЖНІСТЬ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ</i>	241
Чернега І.І., Хахалін М.В. <i>ЛОГІСТИЧНІ СИСТЕМИ ТА ЇХ РОЛЬ У ЛАНЦЮГАХ ВАРТОСТІ</i>	253

СЕРІЯ «Державне управління»

Алексеева К.А. <i>ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНИМИ ПРОВАЙДЕРАМИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ</i>	265

Ангел А.А. <i>ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У СФЕРІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ</i>	278
Баранов О.О. <i>НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ, ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД</i>	292
Бєлкін І.В., Трапаїдзе С.М., Шевчук І.В. <i>АСПЕКТИ СУЧАСНОГО МАРКЕТИНГУ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ</i>	304
Дричик В.М. <i>ЗАПРОВАДЖЕННЯ ФОРСАЙТУ У СИСТЕМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВОЄННОЇ БЕЗПЕКИ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ</i>	320
Карпінський Б.А., Сорочинська К.О., Карпінська О.Б. <i>УПРАВЛІНСЬКА СТРАТЕГІОЛОГІЯ: ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ НА КОМУНІКАТИВНИХ ЗАСАДАХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	333
Кришній П.І., Печорін О.М. <i>ДОСВІД СТВОРЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ФОРМУВАНЬ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА США У РОКИ ПЕРШОЇ ТА ДРУГОЇ СВІТОВИХ ВОЄН</i>	348
Криштанович М.Ф., Богоніс А.Р. <i>ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОБОТИ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ</i>	359
Кудрявський І.В. <i>ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ НАПОВНЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ В УКРАЇНІ</i>	369
Кухарчук П.М. <i>ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ</i>	382
Лазор О.Я., Заболотний А.В., Зубар І.В. <i>РОЛЬ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ</i>	393
Лапичак Н.І. <i>ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В КОНТЕКСТІ СТАНДАРТИЗАЦІЇ Й СЕРТИФІКАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ: ЗМІНИ Й ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	409

Мельниченко О.А., Овчарова Ж.М. <i>СТРАТЕГІЯ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ЗАСІБ ПУБЛІЧНОГО РЕАГУВАННЯ</i>	418
Нагаєв В.М., Сагачко Ю.М., Олійник Т.І., Міненко С.І. <i>ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ АУТСОРСИНГУ ТА КРАУДСОРСИНГУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ТА РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ</i>	431
Назаренко М.О., Юник І.Г. <i>ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ ЛІДЕРСТВА В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ</i>	450
Підбережник Н.П., Бебешко Р.В. <i>ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ УКРАЇНИ У СВІТОВОМУ ІНФОР- МАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ: ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ</i>	460
Саліхов О.О. <i>МЕДІАЦІЯ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ТА ЇЇ СПІВВІДНОШЕННЯ З ПОСЕРЕДНИЦТВОМ</i>	472
Стеців І.С. <i>ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЮ БЕЗПЕКОЮ: ПРОТИСТОЯННЯ ПОЛІТИЧНИМ ТА СОЦІАЛЬНИМ БАР'ЄРАМ</i>	481
Хаварівська Г.С. <i>ГРЕЙДОВА СИСТЕМА ОПЛАТИ ПРАЦІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ</i>	493
Хитько М., Кулик А. <i>ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ МЕРЕЖЕВОЇ ФОРМИ ОСВІТИ</i>	503
Шанюк О., Ніколаєв С., Правоторова О., Лень Т. <i>ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ КЕРІВНИКА У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ</i>	513
Шумська Г.М. <i>ОБґРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЄВОСТІ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ЯК ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ</i>	526

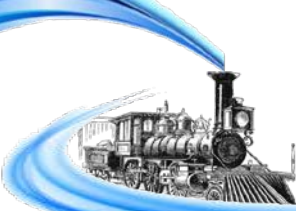
СЕРІЯ «Право»

- Vovk M.Z., Zabzaliuk D.Ye.** 541
THE PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF HOUSING LEGISLATION IN UKRAINE
- Атамась В.Р.** 550
ДО ПИТАННЯ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИ КІБЕРЗЛОЧИНЦЯ: ДОСЛІДНИЦЬКИЙ АСПЕКТ ТА ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ
- Бондар О.С., Бабкова Т.В., Романенко Л.М.** 563
ВЗАЄМОДІЯ СУДОВОЇ ГІЛКИ ВЛАДИ З ВИКОНАВЧОЮ ТА ЗАКОНОДАВЧОЮ ГІЛКАМИ ВЛАДИ: ПРОБЛЕМИ ТА МОЖЛИВІ РІШЕННЯ
- Буряченко О.А.** 572
ОРГАНИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
- Волюков Т.А.** 582
КРИМІНАЛІСТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ
- Гринько С.Д.** 593
ПРАВО ВЛАСНОСТІ НА КРИПТОВАЛЮТУ ЯК ЦИФРОВИЙ АКТИВ У ПРАКТИЦІ ЗАРУБІЖНИХ СУДІВ
- Дільна З.Ф., Устрицька Н.І.** 602
ОКРЕМІ АСПЕКТИ НАДАННЯ ЗАСУДЖЕНИМ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ: МЕЖІ ДОЗВОЛЕНОГО
- Діордіца І.В.** 613
ФОРМИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ТА ЇХ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗМІСТ
- Дудко А.Г.** 625
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ДОСВІД АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ ПСИХОЛОГІЧНОМУ НАСИЛЬСТВУ (МОБІНГУ)
- Кузик В.В.** 634
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТА Й ПРЕДМЕТА НЕЗАКОННОГО ПРИДБАННЯ, ЗБУТУ АБО ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Мануйлова Ю.О., Шульга Т.М. <i>УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД ОПОДАТКУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ</i>	648
Митрофанов І.І. <i>ВІДМЕЖУВАННЯ ШАХРАЙСТВА ЩОДО ЧУЖОЇ НЕРУХОМОЇ РЕЧІ В ЖИТЛОВІЙ СФЕРІ ВІД ІНШИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ</i>	660
Моргун Н.С., Марчевський С.В., Шевчук О.О. <i>ФІНАНСОВЕ ШАХРАЙСТВО В СИСТЕМІ ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ</i>	671
Оверковська Т.К., Оверковський К.В. <i>ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ «ЗЕЛЕНОЇ» ЕКОНОМІКИ</i>	684
Перепелиця С.І. <i>СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЗБИРАННЯ ТА ЗБЕРІГАННЯ ІНФОРМАЦІЇ З ВІДКРИТИХ ДЖЕРЕЛ ЩОДО ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ КОЛАБОРАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ</i>	698
Попович І.М. <i>ОЦІНКА ПОКАЗАНЬ СВІДКА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ</i>	712
Саласва К.А. <i>ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЗАСУДЖЕНИХ КОЛАБОРАНТІВ ТА ДЕРЖАВНИХ ЗРАДНИКІВ</i>	721
Свиридов С.О. <i>ОСНОВНІ ЗАСОБИ ПРОТИДІЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИМ ЗАГРОЗАМ ПІДПРИЄМНИЦТВА</i>	731
Сербин Р.А., Корж-Ікаєва Т.Г. <i>СИСТЕМА НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ПСИХОЛОГІЧНОМУ НАСИЛЬСТВУ (МОБІНГУ) В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ</i>	740
Телявський А.М. <i>ВИЗНАЧЕННЯ ЧАСТКИ ТА ЗВЕРНЕННЯ СТЯГНЕННЯ НА МАЙНО БОРЖНИКА, ЯКИМ ВІН ВОЛОДІЄ СПІЛЬНО З ІНШИМИ ОСОБАМИ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ</i>	750
Угриновська О.І., Андрухів О.Д. <i>ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО ВИЗНАННЯ НЕОБҐРУНТОВАНИМИ АКТИВІВ ТА ЇХ СТЯГНЕННЯ У ДОХІД ДЕРЖАВИ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОНАСТАСОСОВНОЇ ПРАКТИКИ</i>	759

- Фарафонов І.А.** 771
*МІЖНАРОДНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ СУД В УКРАЇНІ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПРОКУРОРІВ УКРАЇНИ В ПУБЛІКАЦІЯХ ЗМІ*
- Халюк С.О.** 800
*ГЕНДЕРНОЗУМОВЛЕНЕ НАСИЛЬСТВО ЯК ПОРУШЕННЯ ПРАВ
ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ*

СЕРІЯ «Педагогіка»

- Bernatskyi T.H.** 811
*INTERCULTURAL POLITICAL AND ECONOMIC RELATIONS OF MARITIME
SPECIALISTS*
- Davyskyba V.V., Moroz L.M., Parkheta L.P.** 820
*MODERN CHALLENGES TODAY OF DISTANCE EDUCATION IN
INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION DURING MILITARY ACTIONS IN
UKRAINE*
- Motruk V.H.** 831
*ENSURING THE QUALITY OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE
ECONOMICS WITH THE HELP OF IT TECHNOLOGIES*
- Баличева Н.В.** 838
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ
- Гнидюк О.Я., Волобуєв В.В., Якубовський В.І.** 848
*ОСНОВНІ МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ «ПРИКОРДОННА СЛУЖБА» В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ*
- Гнидюк О.П., Мазур Д.Ю.** 859
*ІНТЕГРАЦІЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС ФІЗИЧНОЇ
ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОЦІВ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ
СЛУЖБИ УКРАЇНИ*
- Демченко І.І., Білан В.А.** 868
*ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ У
ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ТРЕНІНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ*
- Дубініна Н.В.** 881
*ОСНОВНІ ПІДХОДИ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
СТУДЕНТІВ ІНЖЕНЕРНО-БУДІВЕЛЬНИХ ВИШІВ*

Замахіна С.П. <i>ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА</i>	894
Ігнатенко Н.В. <i>ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ В ШКОЛІ У 1991-2020 рр.: ІСТОРІОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ</i>	903
Кобильник Т.П., Гринаш Л.П., Дзямко В.В., Чапля В.О. <i>МЕТОД ПРОЄКТІВ У ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ІНФОРМАТИКИ СТАРШОЇ ШКОЛИ</i>	915
Ковальчук І.В., Кройтор О.П. <i>ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ЛЕКЦІЙ</i>	927
Кравченко Т.М. <i>ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ НАУКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ДОСВІД США ТА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ</i>	939
Лаппо В.В., Стинська В.В. <i>СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ПЕРЕДУМОВИ ІНТЕГРУВАННЯ АГІОГРАФІЇ У ПРОЦЕС ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ</i>	951
Левітіна Л.В., Завізіон К.Г. <i>МЕТОДИ І ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ</i>	965
Лі Хунянь, Ключєва С.Д. <i>ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ В ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ В КЛАСІ ФОРТЕПІАНО</i>	976
Лопатинська Н.А., Бочко М.В., Придатко М.А. <i>ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЯВІВ МОТОРНИХ ДИСФУНКЦІЙ У ДІТЕЙ РАНЬОГО ТА СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННСВИМИ ТРУДНОЩАМИ</i>	989
Ма Сіньюй, Ключєва С.Д. <i>ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ В КОНТЕКСТІ ФОРТЕПІАННОЇ МУЗИКИ ХХІ СТОЛІТТЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ</i>	1003

- Мішеніна Т.М., Філатов С.В.** 1015
МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ В ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ФАХОВИХ КОЛЕДЖІВ (НА ОСНОВІ ІНТЕГРАЦІЇ ФІЛОЛОГІЧНИХ І ТЕХНІЧНИХ НАУК)
- Обручникова О.П.** 1023
ВИВЧЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ ІННОВАЦІЙ НА ПРИКЛАДІ ІСПАНСЬКИХ АРХІСИЛАБІЧНИХ СЛІВ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ
- Панасенко Е.А., Березка С.В.** 1034
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ОСНОВ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ НЕЙРОІГР
- Петрова О.Б., Рудакова Л.П.** 1047
ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ФОРМУВАННІ АНГЛОМОВНИХ ФОНЕТИЧНИХ НАВИЧОК
- Поліщук А.В.** 1059
ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ АГРАРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
- Скоробогата М.В., Бовкун С.А., Корнієнко О.Б.** 1071
ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ У ВИКЛАДАННІ ІНЖЕНЕРНОЇ ГРАФІКИ
- Теличко Н.В., Рогульська О.О.** 1083
КУЛЬТУРОЛОГІЧНА ОБІЗНАНІСТЬ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ЧИННИК СФОРМОВАНOSTІ ГУМАНІТАРНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ
- Чекан О.І.** 1091
ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
- Чернова Г.В., Колмакова В.О.** 1101
ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ ТА НАПРЯМИ ЇЇ РОЗВИТКУ
- Чиченьова О.М., Лукачина А.В.** 1113
ВПЛИВ ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ НА ЯКІСТЬ НАВЧАННЯ І СПОРТИВНИЙ РЕЗУЛЬТАТ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯКІ ОБРАЛИ ГРУ В НАСТІЛЬНИЙ ТЕНІС З ДИСЦИПЛІНИ «ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ»

СЕРІЯ «Історія та археологія»

- Богатчук С.** 1124
ЕМІГРАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ
- Голубко В.Є., Павлишин О.Й.** 1138
ДІЯЛЬНІСТЬ СТЕПАНА РУРАКА В ОСВІТНЬО-НАУКОВОМУ ПРОСТОРИ ГАЛИЧИНИ
- Дужа І.А., Мельник Л.М.** 1156
ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИЙ КУРС АДМІНІСТРАЦІЇ ДЖО БАЙДЕНА НА СПІВРОБІТНИЦТВО З ІНДОНЕЗІЄЮ
- Корнієнко А.Ю.** 1166
ГУМАНІТАРНА ДИПЛОМАТІЯ В КОНТЕКСТІ ВІДНОСИН США З КРАЇНАМИ СХІДНОЇ ЄВРОПИ
- Кузнець Т.В., Гноєва К.М.** 1175
ХУДОЖНИК ЛЕВ ЮРІЙОВИЧ КРАМАРЕНКО: СІМЕЙНІ ЦІННОСТІ У ФОРМУВАННІ ЙОГО ОСОБИСТОСТІ
- Міносян А.С., Варипаєв О.М.** 1194
ГЕНОЦИД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ФАКТОР РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРСЬКОЇ ПОЛІТИКИ
- Никифоров О.В.** 1209
ЖИТТЄДІЯЛЬНІСТЬ УПА В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ КРІЗЬ ПРИЗМУ НОВІТНЬОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ІСТОРИОГРАФІЇ: ЛОКАЛЬНІ СЮЖЕТИ
- Олабин С.Ю.** 1223
РЕЛІГІЙНІ КОНФЕСІЇ В РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ ТА ЇХ ПОЗИЦІЯ ДО ТИХ ПОДІЙ
- Перепелюк О.М.** 1234
БАНДУРНИЦТВО ЯК ВИД ЕЛІТАРНОЇ КУЛЬТУРИ У ХVІІ – ХVІІІ СТОЛІТТІ
- Райківський І.Я., Сухий О.М.** 1244
ІВАН ПУЛЮЙ: РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ У НАУКОВІЙ СПАДЩИНІ УКРАЇНИ ТА СВІТУ

СЕРІЯ «Історія та археологія»

УДК: 94(477):314.151.3-054.72 “20”

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-4\(22\)-1124-1137](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-4(22)-1124-1137)

Богатчук Світлана кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України та філософії, Вінницький національний аграрний університет, вул. Сонячна 3, м. Вінниця, 21008, <https://orcid.org/0000-0003-0684-6106>

ЕМІГРАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація. У статті проаналізовано міграційні процеси української молоді на початку ХХІ ст. Визначено основні причини еміграції української молоді. Проаналізовано умови праці та здобуття освіти молоддю в Україні та за кордоном, її позитивні та негативні наслідки.

З відкриттям кордонів в кінці 80-х – на початку 90-х років українці почали емігрувати, влаштовувалися на роботу, яка давала їм пристойні заробітки.

Серйозне занепокоєння в державі сьогодні викликає еміграція української молоді. В останні роки спостерігається збільшення кількості випускників шкіл, які планують навчатися за кордоном, що надалі може стати першим кроком до еміграції. За статистичними дослідженнями Аналітичного центру CEDOS відзначається, що упродовж 10 років Україну покинули майже чотири мільйони молодих, працездатних і перспективних громадян, більшу частину складають студенти.

Міграція молоді є складовою міграційних процесів. Однією з причин трудової міграції, яка нараховує двадцятирічний історичний досвід, відзначається незадовільний економічний стан в нашій державі.

Проаналізувавши сьогоднішня, ми можемо звернути увагу ще на одну причину мігрування молоді за кордон – це знання іноземної мови. В недалекому минулому, відмовою щодо виїзду за кордон було недостатнє знання іноземної мови.

Сучасна молодь, яка вільно володіє іноземними мовами, намагається виїхати за кордон, долучитися до відповідної програми навчання й отримати стипендію.

Характер сучасних міграційних процесів молоді у 20-х роках ХХІ ст. показує, що з часом більше студентів почали виїжджати до європейських країн через намір використати освіту в іншій країні як шлях до довгострокової еміграції.

Необхідно назвати ще одну з причин міграції молоді. Ще декілька десятків років тому батьки вимушені були поїхати на заробітки. І, тепер, діти переїжджають до них. Отже, створюються цілі мігрантські сім'ї за кордоном.

Через повномасштабну війну мільйони людей втратили роботу, відбулося доволі масове скорочення робочих місць, вакансій. Тільки за період з 24 лютого до 19 вересня 2022 року з України виїхало близько 8,4 млн людей.

Та основним аргументом для українців не виїжджати за кордон – покращення рівня життя в Україні.

Ключові слова: еміграція, молодь, Україна, освіта, заробітки, війна.

Bogatchuk Svitlana Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of History of Ukraine and Philosophy, Vinnytsia National University of the Agrarian University, St. Sonyachna 3, Vinnytsia, 21008, <https://orcid.org/0000-0003-0684-6106>

EMIGRATION OF UKRAINIAN YOUTH AT THE BEGINNING OF THE XXI CENTURY: HISTORICAL ASPECT

Abstract. The article analyzes the migration processes of Ukrainian youth at the beginning of the 21st century. The main reasons for the emigration of Ukrainian youth have been determined. The conditions of work and education of young people in Ukraine and abroad, their positive and negative consequences are analyzed. With the opening of the borders in the late 1980s and early 1990s, Ukrainians began to emigrate, get jobs that gave them decent earnings.

The emigration of Ukrainian youth is causing serious concern in the state today. In recent years, there has been an increase in the number of school graduates planning to study abroad, which in the future may become the first step to emigration. According to statistical studies of the CEDOS Analytical Center, it is noted that almost four million young, able-bodied and promising citizens left Ukraine over the course of 10 years, most of them students.

Youth migration is a component of migration processes. One of the reasons for labor migration, which counts twenty years of historical experience, is the unsatisfactory economic condition in our country. Having analyzed the present, we can pay attention to another reason for the migration of young people abroad - this is knowledge of a foreign language. In the recent past, a refusal to go abroad was insufficient knowledge of a foreign language.

Today's young people who are fluent in foreign languages are trying to go abroad, join the relevant training program and get a scholarship. The nature of modern migration processes of young people in the 20s of the 21st century. shows that over time more students began to leave for European countries due to the intention to use education in another country as a path to long-term emigration.

It is necessary to mention one more reason for youth migration. Several dozen years ago, parents were forced to go to work. And now the children are moving in with them. Consequently, entire migrant families are created abroad. Due to the full-scale war, millions of people lost their jobs, there was a rather massive reduction in jobs and vacancies. Only during the period from February 24 to September 19, 2022, about 8.4 million people left Ukraine.

But the main argument for Ukrainians not to go abroad is to improve the standard of living in Ukraine.

Keywords: emigration, youth, Ukraine, education, earnings, war.

Постановка проблеми. На початку ХХІ ст. відбуваються міграційні процеси, пов'язані з соціально-економічною ситуацією України. Особливо гостро відчувається ситуація, яка пов'язана з еміграцією української молоді, яка передусім шукає кращих умов для вирішення своїх мрій та бажань, виїжджає за кордон, щоб здобути кращу освіту та знайти роботу.

Сьогодні, в умовах повномасштабної війни українська молодь шукає прилисток за кордоном.

Тому питання еміграції української молоді потребує всебічного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Чимало наукових статей до цього часу було присвячено питанням трудової міграції українців. Дослідженням питання еміграції української молоді на початку ХХІ ст. приділяють увагу історики, соціологи, політологи, демографи.

Значну історичну цінність у вивченні цієї тематики мають праці Брензович К. С., Глодан М. П., Яковенко Ю. В., Усенко М. Ю., Терещук Г., Спуріна С. О., Бережанського І., Вертипорох М. та інших.

Мета статті - дослідити основні причини, особливості та мотиви еміграції української молоді на початку ХХІ ст.

Виклад основного матеріалу. Відповідно визначення «Міграція є переміщенням населення в межах держави (внутрішнє) або за межами своєї держави (зовнішнє), включає рух біженців, переміщених осіб, економічних мігрантів тощо». Отже, міграція пов'язана зі зміною постійного місця проживання [3, с. 359].

Коли розглядається поняття Еміграція, то визначається переселення, переміщення людей за межі своєї держави в іншу країну світу з певних причин, тобто, економічні (низький рівень життя), політичні (переслідування за політичні погляди) та інші [1, с. 25].

Відповідно даних Звіту про міжнародну міграцію (World Migration Report 2022), Україна посідає 8 місце у списку країн, громадяни яких виїжджають на роботу за кордон.

За демографічними та статистичними даними масовий відтік робочих кадрів з України розпочався десять років тому, більшість з них поїхали за кордон на заробітки. З відкриттям кордонів в кінці 80-х – на початку 90-х років українці почали емігрувати, влаштовувалися на роботу, яка давала їм пристойні заробітки. І залишилися там працювати. Діти, батьки яких виїхали за кордон, щоб працювати, теж мігрували до них. І на сьогодні ми маємо цілі сім'ї за кордоном [4, с. 26-27].

Одним із найпопулярніших напрямків для українських трудових мігрантів залишається Польща, де працює понад 1,5 млн українців. Чимало є переваг в цій країні, що стало основним фактором української міграції. Рівень життя та умови праці в Польщі відповідають європейським стандартам, ця країна є нашим сусідом, входить до Європейського Союзу та НАТО. Отже, низький рівень доходу чи неможливість отримати пристойну роботу в Україні спонукали молодь до пошуків забезпечення свого майбутнього в європейських державах, зокрема, в Польщі [6, с. 82].

Управління у справах іноземців у Польщі повідомило, що з початку цього року близько 60 тисяч українських громадян подали заяви щодо легалізації проживання. Вже сьогодні близько 130 тисячам українців видали офіційно документи на постійне проживання, що складає у 20 разів більше, аніж 4 роки тому. Робота в Польщі приваблює українців, середня заробітна плата складає від 13 до 15 тисяч гривень. Найбільш поширені види робіт: будівництво, де заробітчани отримують високі заробітки, та робота домогосподарок (оплата нижча). Найчастіше українці їдуть на сезонні роботи, як-то збирання полуниці, інше. Сусідня Польща не нехтує робочою силою з України [7]. Більшість студентів їдуть на навчання до Польщі з Картою поляка, яка надає їм переваги в навчанні у вищих закладах освіти, а також, є можливість підвищити рівень володіння англійською мовою.

За популярністю трудової міграції українців другою державою після Польщі стала Чехія.

Основним показником міграції є середня заробітна плата українців, яка у порівнянні з середньою зарплатою у Польщі не може конкурувати (300 доларів в Україні та 1200 доларів у Польщі), у Румунії – 742, у Білорусі – 465 доларів, тобто, у півтора рази більше, ніж в Україні [17].

На міграційні процеси українців впливають й демографічні фактори, як-то, відтік населення з країн-сусідів (Польща) до Німеччини, Великобританії [4, с. 26-27].

Розглядаючи можливість здобуття освіти за кордоном, українські студенти вибирають навчання у Польщі, Німеччині, Росії, Канаді та Чехії. Українську молодь цікавлять держави, які надають студентам стипендії або гранти на навчання та стажування (Німеччина, Фінляндія, Франція, Чехія). За

період з 1992 по 2019 р. 1000 українців отримали стипендії по програмі Fulbright у США [8, с. 498].

На жаль, однією з причин, чому молодь їде, є якість української освіти та незатребуваність висококваліфікованих працівників. Молоді люди здобувати освіту, витрачаючи свій час та зусилля, не можуть отримати робоче місце з хорошою оплатою праці, можливістю кар'єрного росту. Відсутність перспектив штовхає молодь на еміграцію. До того ж, молоді українці розчаровані щодо здобуття освіти в Україні через корумпованість освітянської сфери (процвітає купівля-продаж дипломів, курсових, дипломних робіт). Найбільш популярними країнами для здобуття освіти є Польща, Іспанія, Білорусь, США. За даними МОМ, 25 400 українців здобувають освіту за кордоном.

Згідно з опитуванням студентів організаціями «Українці без кордонів» та OWL Open World Learning Society, які завершують навчання за кордоном, лише 19% мають на меті повернутись [9]. Відповідно результатів соціологічного дослідження «Молодь України – 2018» було визначено, що 56,5% молодих українців хочуть жити на Батьківщині, 6,2% – мріють навчатися за кордоном та згодом повернутися в Україну.

Про причини еміграції української молоді можемо прослідкувати в таблиці 1.1. Отже, із таблиці ми бачимо мобільність та міграційні настрої української молоді на початку XXI ст.

Таблиця 1.1

Основні причини еміграції молоді

№ п/п	Аргументи міграції	%
1	Бажання отримати диплом європейського університету для працевлаштування в Україні	51
2	Бажання здобути кращі знання для працевлаштування в країнах ЄС	48
3	Незадоволеність умовами життя в Україні	47
4	Отримання нового культурного досвіду	30
5	Кращий стан матеріально-технічного забезпечення університетів	25
6	Бажання підвищити рівень іноземної мови	19
7	Простіші умови вступу до вищого навчального закладу	10
8	Бажання отримати кращі знання для працевлаштування в Україні	9
9	Бажання отримати диплом європейського університету для працевлаштування в країнах ЄС	8
10	Збройний конфлікт в Україні	6
11	Бажання навчатися за спеціальністю, якої не має в Україні	2
12	Відсутність можливості здобути вищу освіту рідною мовою в Україні	1
13	Незадоволеність якістю освіти в Україні	1

А ось в 2021 році ми бачимо зміни в настрої молоді щодо еміграції. З таблиці 1.2 можемо проаналізувати, як власне змінилися пріоритети української молоді.

Таблиця 1.2.

Розподіл відповідей на запитання «Чи хочете Ви емігрувати з України?»

Варіант відповіді	Серед усіх	Центр	Північ	Схід	Південь	Захід
Ні, я хочу жити в Україні	48,5	43,9	42,8	52,9	46,6	52,4
Ні, хотіли б повчитися за кордоном якийсь час, але потім повернутися в Україну	7,9	9,7	7,9	6,2	9,3	7,7
Ні, хотіли б попрацювати за кордоном якийсь час, але потім повернутися в Україну	18,7	19,7	20,9	17,5	17,8	17,9
Так, я планую це зробити найближчим часом	4,2	6,3	3,8	3,8	3,8	3,6
Так, я шукаю таку можливість	9,8	10,7	14,4	10,1	10,2	5,3
Інше /ВВ	11,0	9,7	10,1	9,5	12,3	13,2

Джерело: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Molodizhna_polityka/rezylt/molod2021.pdf

За результатами опитування відзначається, що в межах 42-52% молодих українців не планують виїжджати з України. Від 5 до 18% опитаних хочуть побувати за кордоном, попрацювати, здобути освіту та повернутися в Україну.

Основні мотиви виїзду молоді за кордон

Українські студенти називають мотивами своїх міграцій такі:

1. Навчання. Молоді люди переважно обирають для вступу у вищі навчальні заклади за кордоном Польщу, де не вимагається обов'язкове складання ЗНО та вступні випробування значно простіші за програмою.

Як зазначалося вище, українська молодь обирає Польщу через близькість територій, відсутність мовного бар'єра, невисоку вартість навчання та проживання, можливість вибрати пільгові та безплатні програми. [2, с. 14].

Важливу роль у прийнятті рішення українського студента навчатись за кордоном є рівень викладання та умови навчання в тій чи іншій країні.

2. Безвізовий режим. Для громадян України безвізовий (без попереднього оформлення документів) режим до країн Європейського Союзу був затверджений у 2017 році. Тому українська молодь легко наважується на навчання чи працю за кордоном.

Студенти, які прагнуть здобути ступінь доктора філософії чи вищі наукові ступені за кордоном, мають можливість отримати безплатний доступ до найпопулярніших світових наукових видань, що й є однією з переваг навчання за кордоном. На жаль, не всі державні вищі заклади освіти України можуть забезпечити студентам можливості безкоштовного доступу до джерел інформації.

Одна з українських студенток прокоментувала свій переїзд до Польщі після закінчення вишу можливістю отримати хорошу роботу та високу заробітну плату. Та через два роки вона вирішила повернутись додому, тому, що сумувала за друзями [9].

Характер сучасних міграційних процесів показує, що з часом більше студентів почали виїжджати до європейських країн через намір використати освіту в іншій країні як шлях до довгострокової еміграції.

Починаючи від 2014 р., вік українських мігрантів значно знизився – від 18 до 35 років (65 відсотків).

Згідно з даними групи «Рейтинг» респонденти висловили бажання отримати роботу в Німеччині (37%), Польщі - 26%, США – 22%, Канаді – 21%, Чехії – 16%, Італії – 15%, Великобританії – 14%, Франції або Швеції – по 12%, Ізраїлі – 11%, Іспанії – 9%, Нідерландах – 7% [5, с. 84].

Відповідно опитування серед українців у 2019 році «В яких країнах ви хотіли б працювати?», понад 40% респондентів відповіли, що мріють поїхати в Німеччину або Польщу [11].

Польща приваблює українців тим, що вони можуть зайняти робочі місця поляків (бракує робочих рук), які масово емігрували до Німеччини, Великобританії та інших країн ЄС.

Масова трудова міграція українців до Польщі та інших країн ЄС має й позитивні аспекти. По-перше, це – збільшення рівня життя самих мігрантів та їхніх родин, яким вони пересилають кошти. По-друге, отримані кошти рідні витрачають на покращення своїх соціально-побутових умов.

Ще однією з європейських держав, де проживає багато українців, є Литва, яка приваблює своїм високим економічним розвитком, близькістю території. До того ж, литовський народ є одним з прихильників України.

Мінімальну та середню заробітну плату, що безумовно впливає на міграційні процеси в країнах Європи, ми можемо прослідкувати в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Мінімальна та середня зарплата у Європі за місяць, 2023 р., євро

№ п/п	Країна	Оплата за 1 годину роботи у приватному секторі, євро	Оплата за 1 годину роботи у промисловому секторі, євро	Середня зарплата за місяць роботи в євро
1	Болгарія	4,7	3,7	637,29
2	Румунія	4,7	742	742,40
3	Литва	7,70	7,10	880,00
4	Латвія	8,30	7,10	1053,97
5	Польща	8,50	7,70	1114,75
6	Угорщина	8,60	8,20	1066,67
7	Хорватія	9,30	7,60	1261,0
8	Словаччина	10,70	10,60	1258,82
9	Чехія	10,70	10,10	1249,64
10	Естонія	11,50	10,60	1352,94
11	Греція	13,80	14,60	1588,49
12	Португалія	14,30	11,30	1801,57
13	Словенія	16,50	15,90	2218,49
14	Австрія	31,50	35,50	3705,88
15	Іспанія	20,40	22,80	2417,78
16	Великобританія	25,90	25,40	3482,35
17	Італія	26,90	27,30	3141,61
18	Ірландія	28,10	31,30	3810,17
19	Німеччина	30,50	38,70	3812,50
20	Нідерланди	32,30	35,10	3975,38
21	Франція	36,10	37,60	3929,25
22	Люксембург	39,60	31,10	5462,07
23	Бельгія	40,60	43,30	4511,11

Джерело: <https://migrant.biz.ua/dovidkova/emigracia/zarplata-v-ievropi.html>

Отже, в таблиці 2.1 ми можемо побачити наведені дані по зарплатах в країнах Європи. Погодинна оплата є традиційною в європейських країнах, вона вважається справедливою оплатою праці [18].

Повномаштабна війна, яка почалася 24 лютого 2002 року, вплинула на збільшення міграційного потоку з України.

Українці почали масово покидати своє житло в пошуках безпеки й можливості працювати [13].

Кількість українців, що виїхали з 24 лютого до 19 вересня 2022 року становить близько 8,4 млн людей. Через війну мільйони людей втратили роботу, відбулося доволі масове скорочення робочих місць, вакансій.

За даними ООН, це найбільша гуманітарна катастрофа з часів Другої світової війни [14].

Україна має підтримувати своїх громадян за кордоном. І держава, і місцеві громади мають бути зацікавленими в поверненні своїх працівників з-за кордону.

Необхідно відзначити, що позитивним фактором є те, що близько 180 тисяч чоловіків та жінок з початком війни свідомо повернулися в Україну, щоб поповнити ряди захисників Батьківщини [14].

4 березня 2023 року Євросоюз ухвалює Закон, за яким уперше надає так званий "тимчасовий захист" для громадян України, які тікали від війни, з подальшим перебуванням на території ЄС протягом одного року, з можливістю продовження терміну до трьох років. Даний закон надає право українцям на проживання, роботу та житло, медичну допомогу, можливість здобувати освіту для дітей.

Проте українцям необхідно знати, що не в усіх країнах ЄС діє цей закон. Статус тимчасового захисту не розповсюджується на Данію, Швейцарію, Норвегію, Ліхтенштейн та Ісландію [15].

Наприклад, законом від 12 березня 2023 року Польща дозволяє українцям, які приїхали після початку війни, залишатися легально на своїй території 18 місяців, а Німеччина – рік. Також, різниться й розмір фінансової допомоги, яку можуть отримати біженці [15].

Понад два мільйони українців емігрували до Польщі, значна кількість до Угорщини, Молдови та Румунії, Німеччини, Чехії.

Серед опитаних молодих людей, які виїхали за кордон, більшість хотіли б повернутися в Україну — 76%; 11% хотіли б залишитись там, де перебувають, 6% — переїхати всередині країни або виїхати в іншу країну, а решта ще не визначилися. Молоді люди, які після 2014 року виїжджали з Донецької та Луганської областей, де велися бойові дії, а також з тих регіонів, які були непідконтрольні уряду України, — фактично двічі рятувались від війни: у 2014 та 2022, тому деякі з них не готові повертатися в Україну або у свої населені пункти [19].

Масова міграція української молоді

Міграція української молоді за кордон може мати як позитивні, так і негативні наслідки. Позитивним є те, що молодь виїжджає за кордон для отримання хорошої європейської освіти, а потім повертається в Україну.

Тобто, отримуючи європейський досвід та освіту, повертаються і працюють на користь нашої держави. Негативом – небажання молоді повертатися з-за кордону, вони здобувають освіту, влаштовуються на роботу, залишаються там жити.

Великою проблемою для держави є втрата людських ресурсів. Вона (державна) має бути зацікавлена в поверненні працездатних мігрантів, створивши їм вдома усі необхідні умови та перспективи розвитку [4, с. 27-28].

Також експерти пропонують розширити спектр фінансових послуг для грошових переказів та спростити їх.

Необхідно, щоб запрацювала внутрішня служба, яка б постійно широко інформувала про можливості внутрішніх міграцій та про вакансії в різних регіонах України.

Для того, щоб захистити українських мігрантів в країнах-реципієнтах, які приймають мігрантів з України, необхідно з ними співпрацювати й намагатись спільно досягнути для українців можливості офіційного працевлаштування та правового захисту на чужій території.

Та основним аргументом для українців не виїжджати за кордон – комплексне покращення рівня життя в Україні. Боротьба з корупцією, покращення якості вищої освіти в Україні, збільшення кількості робочих місць та переконання молоді, що вони зможуть знайти роботу за фахом у своїй країні [9].

У 2019 році влада запропонувала українцям, які проживають за кордоном, видачу кредитів на розвиток бізнесу зі ставкою від п'яти відсотків за президентською програмою "Повертайся і залишайся". Звертаючись до українців під час своєї інавгурації, Володимир Зеленський сказав: «Ви дуже потрібні нашій державі. Ваші знання, таланти та ментальні цінності. Ми дуже хочемо, щоб ви повернулись додому». Також владою були запропоновані пільги для бізнесу щодо створення нових робочих місць [17].

Отже, необхідно брати приклад у формуванні позитивного міграційного руху в європейських країнах, як-то, Шотландія, Ірландія та Польща, які зуміли знизити рівень еміграції, розробили напрямки діяльності для повернення своїх жителів з-за кордону [9].

Основним аргументом для української молоді не виїжджати за кордон – покращення рівня життя в Україні.

Висновки

Міграція української молоді є наслідком економічних та соціальних змін, що відбуваються в українському суспільстві.

Важливими рисами міграції молодих українців є низька професійна кваліфікація (або відсутність такої), відсутність досвіду життя, низька правова обізнаність і компетенція, соціальна вразливість.

Відзначаємо, що їдуть за кордон переважно молоді люди, які вже мають вищу чи середню освіту, або ті, що планують отримати освіту в інших державах. Вважається, що відтік робочої сили, демографічної є фактором загрози національній безпеці держави, бо виїжджають молоді, здорові люди. Це молодь, яка вивчиться та захоче залишитися в Польщі, Чехії чи мандрувати Європою. Міграція молоді впливає на демографічні наслідки, зокрема, розпадаються сімейні пари.

В історичному аспекті роботи з'ясовано, що зовнішні міграції в Україні стимулювалися економічними, соціальними, політичними, релігійними причинами, що призвело до чотирьох хвиль еміграції українців.

Як відзначається за соціологічним опитуванням, 32% молодих людей хотіли б працювати за кордоном, 65% – не мають такого бажання. Найбільше охочих поїхати на заробітки серед наймолодшої вікової групи – це 54%, а найменше серед 61+ (лише 18%). На Донбасі бажаних виїхати на роботу закордон вдвічі менше, ніж у західних областях (20-23% проти 40%).

Основними аргументами, чому молоді люди хочуть працювати за кордоном, при опитуванні вони обрали високу заробітну плату (71%) та кращі умови життя (57%). А також, ще по 20% обрали кращі умови праці й можливості самореалізації. Однак, для покоління Незалежності можливість самореалізації більш важлива, ніж для представників старших вікових груп.

Відзначаємо, що їдуть за кордон переважно молоді люди, які вже мають вищу чи середню освіту, або ті, що планують отримати освіту в інших державах. Вважається, що вимивання потужної робочої сили, демографічної – це фактор загрози національній безпеці, бо виїжджають здорові люди, молоді, бізнес. Це молодь, яка вивчиться та захоче залишитися в Польщі, Чехії чи мандрувати Європою.

1. Необхідно активно залучати громадян, які залишились у країнах, де вони навчались, до створення спільних підприємств і проектів з Україною.

Влада має попіклуватися про створення необхідних умов для української молоді, щоб вона не використовувала освіту в іншій країні як шлях до довгострокової еміграції. Необхідно подбати про створення робочих місць, якісної освіти та вирішення важливих соціально-побутових питань. Молоді українці їдуть за кордон через відсутність реалізації в країні можливостей. Тому влада та бізнес мають створити умови, щоб молоді українці не виїжджали за кордон.

Література:

1. Западнюк С. О. Міграції населення України: передумови, динаміка та наслідки розвитку. Наук. ред. Руденко Л. Г. – К., 2011. – 240 с.
2. Українське суспільство: міграційний вимір : нац. доповідь / Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. – К., 2018. – 396 с.

3. Географічна енциклопедія України: В 3-х т. / Ред.-кол.: О. М. Маринич (відповід. ред.) та ін. – К.: «Українська Радянська Енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1990. – Т. 2. – 480 с.
4. Брензович К. С., Глодан М. П. Аналіз міграційних потоків молоді України. // *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. – Випуск 16. – Ч. 1. – 2017. – С. 26-29.
5. Яковенко Ю.В. Сучасні тенденції розвитку міграційних процесів: глобальні особливості та наслідки для України. // *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна серія «Економічна»*. – Випуск 98. – 2020. – С.79-88.
6. Усенко М. Ю. Трудова міграція в Україні. Сучасні виклики соціально-політичного розвитку: політико-правові, соціально-економічні та культурні виміри : матеріали третьої Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Одеса, 16 травня 2022 року. – Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2022. – С. 82-83.
7. Терещук Г. Вимивання потужної робочої сили, відтік молоді, фахівців з України – це фактор загрози національній безпеці – <https://www.radiosvoboda.org/a/28629110.html> (дата звернення 15.04.23)
8. Спуріна С. О. Тенденції освітньої міграції та її вплив на інституційне середовище в Україні. // *Вісник Мукачівського державного університету*. – 2019. – Вип. 1. – С. 496–505.
9. Цебенко В. За відкритими кордонами <https://tyzhden.ua/za-vidkrytymy-kordonamy/> (дата звернення 09.04.24).
10. Мобільність та міграційні настрої української молоді <https://pon.org.ua/novyny/7240-moblnt-ta-mgracyn-nastroyi-ukrayinskoyi-molod.html> (дата звернення 09.04.24)
11. Колодзейчик М. Куди їдуть працювати українці: порівнюємо Польщу та Чехію <https://www.eurointegration.com.ua/project/2021/workineu/article3.html> (дата звернення 09.04.24)
12. Литва та українські заробітчани: криза ідентичності <https://www.dw.com/uk/%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B2%D0%B0-%D1%82%D0%B0-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96-%D0%B7%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B1%D1%96%D1%82%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%B8-%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%B0-%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96/a-45563647> (дата звернення 09.04.24)
13. Вертипорох М. Як Україні втримувати та повертати таланти зараз та після перемоги <https://dou.ua/forums/topic/42135/> (дата звернення 09.04.24)
14. Бережанський І. Україну може покинути ще до 5 млн людей "за найгіршого сценарію" <https://tsn.ua/ukrayina/ukrayinu-mozhe-pokinuti-sche-do-5-mln-lyudey-za-naygirshogo-scenariyu-institut-demografiyi-2167480.html> (дата звернення 09.04.24)
15. Як перетнути кордон, знайти житло й влаштуватися на роботу. Усе про переїзд в Європу <https://www.bbc.com/ukrainian/features-60793997> (дата звернення 09.04.24)
16. Самсонов Д. Патріотична, ціннісна, креативна: чому Україна може пишатися своєю молоддю <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/suspilstvo/20220824-patriotychna-czinnisna-kreatyvna-chomu-ukrayina-mozhe-pyshatysya-svoyeyu-moloddyu/> (дата звернення 09.04.24)
17. Україна запускає програму "Повертайся і залишайся" <https://www.dw.com/uk/%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0-%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%94-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D1%83-%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D0%B9%D1%81%D1%8F-%D1%96-%D0%B7%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D1%88%D0%B0%D0%B9%D1%81%D1%8F/a-51516523> (дата звернення 09.04.24)

18. Розміри заробітної плати в Європі <https://migrant.biz.ua/dovidkova/emigracia/zarplata-v-ievropi.html> (дата звернення 09.04.24)

19. Волосевич І., Когут І., Жерьобкіна Т., Назаренко Ю. Вплив війни на молодь України 23 https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Molodizhna_polityka/2023/Socdoslidjenja/%D0%92%D0%BF%D0%BB%D0%B8%D0%B2%20%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%BC%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D1%8C%20%D0%B2%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96.2023.pdf (дата звернення 09.04.24)

References:

1. Zapadniuk S. O. (2011). *Mihratsii naselennia Ukrainy: peredumovy, dynamika ta naslidky rozvytku*. Nauk. red. Rudenko L. H. [Population migrations of Ukraine: prerequisites, dynamics and consequences of development]. Kyiv: Academic periodical [in Ukrainian].
2. *Ukrainske suspilstvo: mihratsiinyi vymir : nats. dopovid (2018)*. [Ukrainian society: the migration dimension: nats. Report] / Instytut demohrafii ta sotsialnykh doslidzhen im. M. V. Ptukhy NAN Ukrainy Kyiv. [in Ukrainian].
3. *Heohrafichna entsyklopediia Ukrainy: V 3-kh t. (1990)*. [Geographical encyclopedia of Ukraine: In 3 volumes]. Kyiv: «Ukrainska Radianska Entsyklopediia» im. M. P. Bazhana. 2. [in Ukrainian].
4. Brenzovych K. S., Hlodan M. P. (2017). *Analiz mihratsiinykh potokiv molodi Ukrainy*. [Analysis of migration flows of youth of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu - Scientific Bulletin of the Uzhgorod National University*. Vol. 16, 1. [in Ukrainian].
5. Yakovenko Yu. V. (2020). *Suchasni tendentsii rozvytku mihratsiinykh protsesiv: hlobalni osoblyvosti ta naslidky dlia Ukrainy*. [Modern trends in the development of migration processes: global features and consequences for Ukraine]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina serii «Ekonomichna»- Bulletin of Kharkiv National University named after V.N. Karazin's "Economic" series*. Vol. 98. (pp.79-88). DOI: 10.26565/2311-2379-2020-98-08. [in Ukrainian].
6. Usenko M. Yu. (2022). *Trudova mihratsiia v Ukraini. Suchasni vyklyky sotsialno-politychnoho rozvytku: polityko-pravovi, sotsialno-ekonomichni ta kulturni vymiry : materialy tretoi Vseukrainskoi studentskoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Odesa, 16 travnia 2022 roku*. [Labor migration in Ukraine. Modern challenges of socio-political development: political-legal, socio-economic and cultural dimensions: materials of the third All-Ukrainian student scientific and practical conference]. Odesa : DZ «Pivdennoukrainskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni K. D. Ushynskoho», Tsentр sotsialno-politychnykh doslidzhen «Politicus». (pp. 82-83). [in Ukrainian].
7. Tereshchuk H. *Vymyvannia potuzhnoi robochoi syly, vidtik molodi, fakhivtsiv z Ukrainy – tse faktor zahrozy natsionalnii bezpetsi* [The washing away of a powerful workforce, the outflow of youth, specialists from Ukraine is a factor of threat to national security]. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/28629110.html> [in Ukrainian].
8. Spurina S. O. (2019). *Tendentsii osvithoi mihratsii ta yii vplyv na instytutsiine seredovyshe v Ukraini*. [Trends in educational migration and its impact on the institutional environment in Ukraine]. // *Visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu. - Bulletin of the Mukachevo State University*. Issue 1. (pp. 496–505). [in Ukrainian].
9. Tsebenko V. *Za vidkrytymy kordonamy* [Beyond open borders]. Retrieved from <https://tyzhden.ua/za-vidkrytymy-kordonamy/> ([in Ukrainian].

10. Mobilnist ta mihratsiini nastroi ukrainskoi molodi [Mobility and migration attitudes of Ukrainian youth] <https://pon.org.ua/novyny/7240-moblntst-ta-mgracyn-nastroyi-ukrayinskoyi-molod.html> [in Ukrainian].

11. Kolodzieichyk M. Kudy yidut pratsiuvaty ukraintsi: porivniuiemo Polshchu ta Chekhiuu [Where do Ukrainians go to work: comparing Poland and the Czech Republic]. Retrieved from <https://www.eurointegration.com.ua/project/2021/workineu/article3.html> [in Ukrainian].

12. Lytva ta ukrainski zarobitchany: kryza identychnosti. [Lithuania and Ukrainian workers: identity crisis]. Retrieved from <https://www.dw.com/uk/%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B2%D0%B0-%D1%82%D0%B0-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96-%D0%B7%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B1%D1%96%D1%82%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%B8-%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%B0-%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96/a-45563647> [in Ukrainian].

13. Vertyporokh M. Yak Ukraini vtrymuvaty ta povertaty talanty zaraz ta pislia peremohy [How to retain and return talents to Ukraine now and after the victory]. Retrieved from <https://dou.ua/forums/topic/42135/> [in Ukrainian].

14. Berezhanskyi I. Ukrainu mozhe pokynuty shche do 5 mln liudei "za naihirshoho stsenariiu" [Up to 5 million people may leave Ukraine "in the worst case scenario"]. Retrieved from <https://tsn.ua/ukrayina/ukrayinu-mozhe-pokinuti-sche-do-5-mln-lyudey-za-naygirshogo-scenariyu-institute-demografii-2167480.html> [in Ukrainian].

15. Yak peretnyty kordon, znaity zhytlo y vlashtuvatysia na robotu. Use pro pereizd v Yevropu [How to cross the border, find housing and get a job. Everything about moving to Europe] Retrieved from <https://www.bbc.com/ukrainian/features-60793997> [in Ukrainian].

16. Samsonov D. Patriotychna, tsinnisna, kreatyvna: chomu Ukraina mozhe pyshatysia svoieiu moloddu [Patriotic, valuable, creative: why Ukraine can be proud of its youth]. Retrieved from <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/suspilstvo/20220824-patriotychna-czinnisna-kreatyvna-chomu-ukrayina-mozhe-pyshatysya-svoyeyu-moloddyu/> [in Ukrainian].

17. Ukraina zapuskaie prohramu "Povertaisia i zalyskaisia" [Ukraine launches the "Return and Stay" program]. Retrieved from <https://www.dw.com/uk/%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0-%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%94-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D1%83-%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D0%B9%D1%81%D1%8F-%D1%96-%D0%B7%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D1%88%D0%B0%D0%B9%D1%81%D1%8F/a-51516523> [in Ukrainian].

18. Rozmiry zarobitnoi platy v Yevropi [Wage rates in Europe]. Retrieved from <https://migrant.biz.ua/dovidkova/emigracia/zarplata-v-ievropi.html> [in Ukrainian].

19. Volosevych I., Kohut I., Zherobkina T., Nazarenko Yu. Vplyv viiny na molod Ukrainy 23 [The impact of the war on the youth of Ukraine 23]. Retrieved from https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Molodizhna_polityka/2023/Socdoslidjenja/%D0%92%D0%BF%D0%BB%D0%B8%D0%B2%20%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%BC%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D1%8C%20%D0%B2%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96.2023.pdf [in Ukrainian].